

Wakacje z angielskim

Z doświadczeń edukatorów i wolontariuszy
programu Teaching English in Poland

Wakacje z angielskim

Z doświadczeń edukatorów i wolontariuszy
programu Teaching English in Poland

Wakacje z angielskim

Warszawa 2023
ISBN 978-83-954635-2-5

Publikacja bezpłatna

Autorzy: dr Grażyna Czetwertyńska, prof. UW, Aleksandra Kujawska,
Kristin Miller, Joanna Romanik, Barbara Skrok

Redaktor prowadzący oraz redakcja i korekta językowa: dr Anna Grabowska

Współpraca redakcyjna: Małgorzata Janaszek-Bazanek

Projekt graficzny, skład, ilustracje: Paweł Kłudkiewicz

Fotografie: The Kosciuszko Foundation – Fundacja Kościuszkowska Polska,
fotografie na str. 20-25 autorstwa Barbary Skrok

Wydawca i realizator programu:

The Kosciuszko Foundation Poland – Fundacja Kościuszkowska Polska
ul. Kopernika 11/8, 00-359 Warszawa
email: teip.pl@thekf.pl
www.kfpoland.org

Przygotowanie publikacji było możliwe dzięki dotacji finansowej otrzymanej w roku 2022 z Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji w ramach projektu pt.: „Edukacja językowa jako ważny element rozwoju kompetencji kluczowych uczestników programu TEIP w kontekście wyzwań edukacyjnych w Polsce 2022.”

Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko autorów i FRSE nie ponosi odpowiedzialności za jej treść.

Niniejsza publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa –
– Użycie niekomercyjne 4.0 Międzynarodowe

Wprowadzenie

W prowadzonym przez Fundację Kościuszkowską programie Teaching English in Poland zawsze najważniejszym wyzwaniem było doskonalenie umiejętności posługiwania się językiem angielskim jego uczestników. Fundacja zaprasza wolontariuszy, świetnych nauczycieli i jednocześnie rodzimych użytkowników języka, którzy przez dwa tygodnie podejmują się tego zadania. Czy da się osiągnąć znaczącą poprawę biegłości językowej w tak krótkim czasie? Nie, jeśli myślimy wyłącznie o znajomości gramatyki, sprawności w pisaniu i czytaniu po angielsku. Uczniowie w czasie wakacji nie myślą o zasiadaniu z podręcznikiem i zeszytem w szkolnych ławkach, a nauczyciele, zmęczeni całym rokiem, też nie tęsknią do typowej klasy.

Dlatego w programie TEIP nauka języka odbywa się w lesie, na boisku, wycieczce rowerowej i spływie kajakowym. Uczniowie, wspólnie z amerykańskimi nauczycielami, wędrują po górach, tańczą, śpiewają i grają w baseball. Razem malują i przygotowują teatralne miniatury, gotują i pieką piaski w ognisku. Rezultatem tych działań jest istotna poprawa sprawności w mówieniu po angielsku. Najważniejsze jest jednak to, że uczniowie mogą w praktyce poczuć, ile znaczą umiejętności porozumiewania się i, dzięki sprzyjającym warunkom, nabierają odwagi w prowadzeniu rozmów po angielsku.

Wakacyjne lekcje angielskiego bez oceniania odbywają się w atmosferze sprzyjającej uczeniu się, wśród śmiechu, gier i zabaw. Dzięki warunkom stworzonym na obozach TEIP możliwe jest nauczanie języka uczniów z dysfunkcjami rozwojowymi. Dla nich, o czym pisze w swoim artykule Barbara Skrok, najważniejsza jest motywacja i zaspokojenie potrzeby pozytywnych wzmocnień. Pochwał i doceniania sukcesów w pracy amerykańskich wolontariuszy z uczestnikami obozów nie brakuje. Nie brakuje też okazji do doskonalenia umiejętności kluczowych. Uczestnicy podejmują rozmaite wyzwania, uczą się odpowiedzialności, umiejętności podejmowania decyzji i pracy w zespole. Zajęcia pomyślane są tak, aby każdy miał szansę na sukces, nie tylko językowy. O wzmacnianiu wiary we własne możliwości, sprawczości i podmiotowości przeczytamy w tekście przygotowanym przez Aleksandrę Kujawską.

Przykłady aktywności podejmowanych na obozach i komentarze uczestników można też znaleźć w filmach opracowanych na podstawie nagrań z tegorocznej edycji TEIP. Niech posłużą jako dowód, ile znaczą dobra atmosfera i radość uczenia się.

Grażyna Czetwertyńska

prezes Fundacji Kościuszkowskiej Polska

Spis treści

- **O PROGRAMIE TEACHING ENGLISH IN POLAND** 9
Aleksandra Kujawska
- **SPRAWCZOŚĆ, ODPOWIEDZIALNOŚĆ I NOWE SŁÓWKA PO ANGIELSKU, CZYLI O KSZTAŁTOWANIU POSTAWY MŁODEGO CZŁOWIEKA NA OBOZIE TEACHING ENGLISH IN POLAND** 14
Aleksandra Kujawska
- **JAK POMAGAĆ I WSPOMAGAĆ UCZNIĄ Z DYSFUNKCJĄ ROZWOJOWĄ NA ZAJĘCIACH Z JĘZYKA ANGIELSKIEGO?** 20
Barbara Skrok
- **JEDNA OSOBA MOŻE ZMIENIĆ ŚWIAT** 26
Kristin Miller
- **AMERYKAŃSKA LETNIA SZKOŁA JĘZYKOWA W MIŁAKOWIE** 30
Joanna Romanik

O programie Teaching English in Poland

Aleksandra Kujawska

Program Teaching English in Poland (TEIP) realizowany przez Fundację Kościuszkowską to forma promocji języka angielskiego wśród polskiej młodzieży – propozycja wypoczynku połączonego z doskonaleniem znajomości języka angielskiego oraz poznawaniem elementów kultury Stanów Zjednoczonych. Formuła półkolonii letnich lub obozów stacjonarnych pozostaje w zasadzie niezmienną od niemal 30 lat: przez 2 tygodnie wakacji dajemy możliwość szlifowania języka angielskiego pod okiem doświadczonych amerykańskich nauczycieli. Przed południem zazwyczaj odbywają się zajęcia w grupach utworzonych według poziomu znajomości języka i wieku, natomiast czas popołudniowy to zajęcia warsztatowe w grupach skupiających młodzież o podobnych zainteresowaniach i uzdolnieniach.

Amerykańscy nauczyciele i ich asystenci prowadzą interaktywne zajęcia w języku angielskim pozwalające polskiej młodzieży wzbogacać słownictwo związane z kulturą, historią, geografią, zwyczajami i tradycją USA. To czas, kiedy młodzi ludzie uczą się opowiadać o swoich emocjach, wyrażać swoje opinie oraz dyskutować o piosenkach czy filmie. Można rozmawiać w zasadzie na każdy temat. Warunek jest jeden: trzeba mówić po angielsku.

Amerykańskich nauczycieli rekrutuje zespół Fundacji Kościuszkowskiej w Nowym Jorku. To proces otwarty, którego istotnym elementem jest pomysł na naukę języka angielskiego. Na zajęciach językowych kładziemy nacisk na rozwijanie i doskonalenie umiejętności komunikacyjnych, a przede wszystkim na przełamywanie barier w mówieniu po angielsku.

Największą korzyścią udziału w programie TEIP jest nauka bez presji, jaką narzuca szkoła. Uczniowie uczą się tak dużo przez

dwa tygodnie, jednocześnie nie zdają sobie sprawy, że zdobywają wiedzę. Stawiamy na praktyczne wykorzystanie języka angielskiego – tak naszą metodę pracy opisuje Kristin Miller, liderka wolontariuszy TEIP.

Dążymy do tego, aby obozy realizowane w ramach programu TEIP były efektem ścisłej współpracy polskich i amerykańskich zespołów. To pozwala na wprowadzenie zmian jakościowych zarówno w metodyce nauczania języka, jak i w przygotowaniu kadry polskiej i amerykańskiej do wspólnej pracy na obozie. To również owocuje lepszymi rezultatami kształcenia i zwiększa zadowolenie uczniów oraz rodziców. Mamy nadzieję, że w efekcie zwiększy się zainteresowanie innych ośrodków przystąpieniem do programu TEIP i że obozy staną się atrakcyjną ofertą dla wolontariuszy, którzy będą mogli w ich trakcie doskonalić swoje umiejętności językowe, wielokulturowe i tzw. umiejętności miękkie.

Na każdy obóz językowy przyjeżdża do Polski kilkunastoosobowa ekipa nauczycieli i asystentów z USA. Na jej czele stoi lider odpowiedzialny za przygotowanie programu nauczania języka oraz za jego sprawną realizację. Za całokształt pracy na obozie odpowiada kierownik obozu ze strony polskiej. Jemu też podlega kadra polskich wychowawców i nauczycieli.

Od 2018 roku TEIP jest poddawany gruntownym zmianom. Przede wszystkim dostosowujemy go do dynamicznie zachodzących w Polsce zmian społecznych i ekonomicznych. Naukę angielskiego staramy się oferować przede wszystkim uczniom spoza ośrodków wielkomiejskich – tam, gdzie możliwości kontaktu z żywym językiem są znacznie ograniczone. Zespół Fundacji Kościuszkowskiej Polska nie tylko stara się nawiązać współpracę z kolejnymi szkołami lub organizacjami społecznymi, lecz także

systematycznie standaryzuje programy nauczania, ewaluację oraz warunki udziału uczniów i wolontariuszy. Można zaryzykować stwierdzenie, że program TEIP jest w ciągłym procesie zmian, co jest oczywiste, jeśli weźmiemy pod uwagę, że uczymy o dwóch krajach (Polsce i USA), których społeczeństwo, kultura i sytuacja gospodarcza dynamicznie się zmieniają.

GLÓWNE CELE PROGRAMU TEIP

Wymiana kulturowa:

- umożliwienie dzieciom i młodzieży z Polski, znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, zanurzenia się w języku angielskim i amerykańskiej kulturze;
- zapoznanie polskich dzieci i młodzieży z różnymi aspektami amerykańskiego życia i kultury;
- zapoznanie amerykańskich nauczycieli z Polską oraz jej kulturą, historią i tradycjami - w nadziei, że ich wiedza i wrażenia zostaną przekazane ich uczniom, rodzinom, przyjaciołom i społecznościom w Stanach Zjednoczonych;
- zachęcanie lokalnych społeczności w Polsce do goszczenia amerykańskich wolontariuszy i dzielenia się z nimi własnymi doświadczeniami;

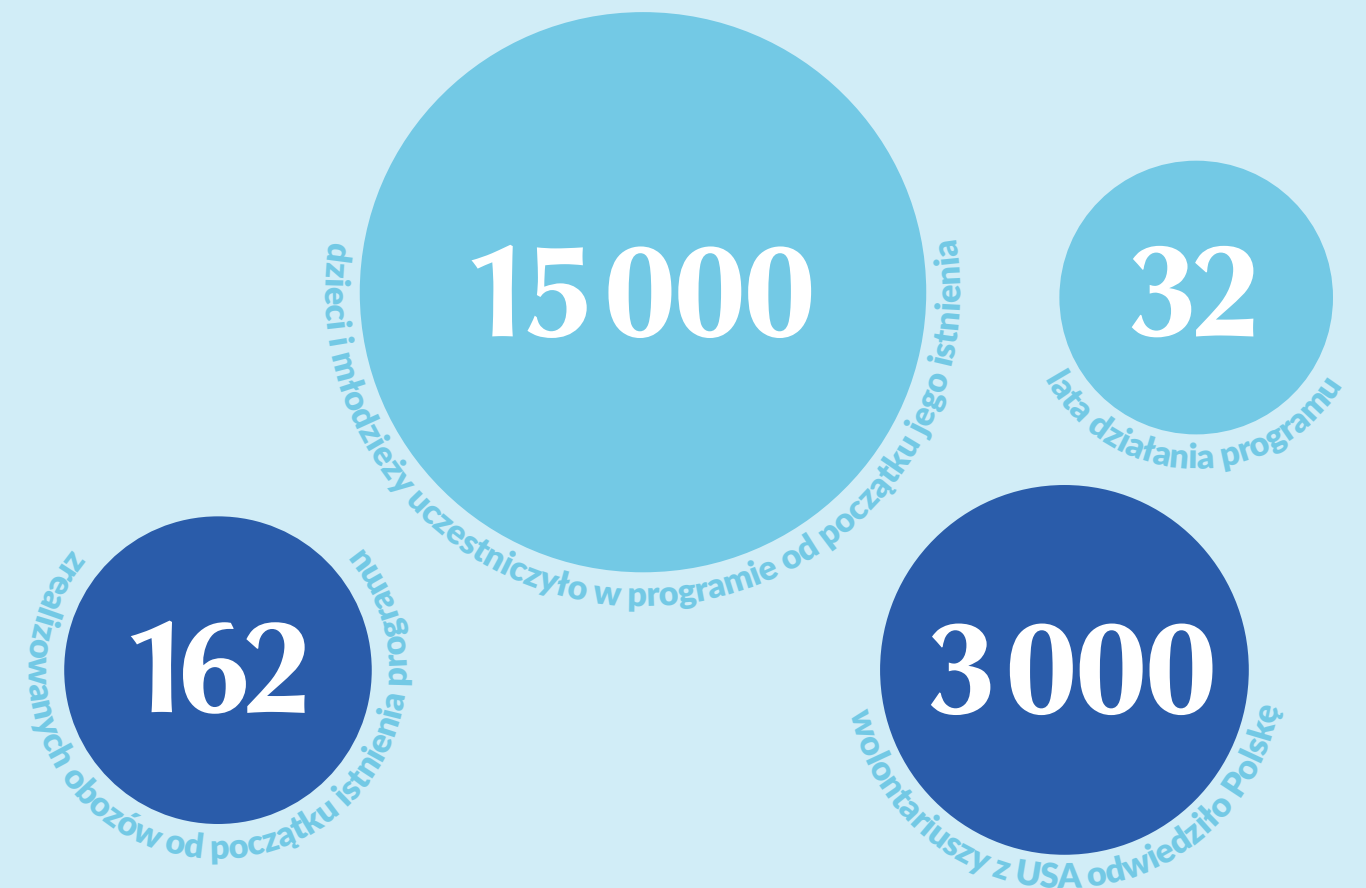
• promowanie otwartego podejścia do różnorodności kulturowej i społecznej zarówno wśród społeczności polskiej, jak i amerykańskiej.

Rozwijanie umiejętności społecznych uczestników obozów:

- kształcenie postaw obywatelskich i kompetencji interkulturowych, w tym dyplomacji społecznej, świadomości i ekspresji kulturowej oraz odpowiedzialności i zaangażowania;
- rozwijanie kluczowych kompetencji przyszłości takich, jak: współpraca, rozwiązywanie problemów, kreatywność, innowacyjne myślenie, przedsiębiorczość, sprawczość, autonomia.

Rozwijanie umiejętności językowych:

- zapewnienie polskim dzieciom i młodzieży różnorodnych doświadczeń z językiem angielskim w amerykańskim kontekście kulturowym;
- doskonalenie i rozwijanie umiejętności komunikacyjnych uczestników obozu;
- aktywowanie wszystkich sprawności językowych do interaktywnej komunikacji w języku angielskim;

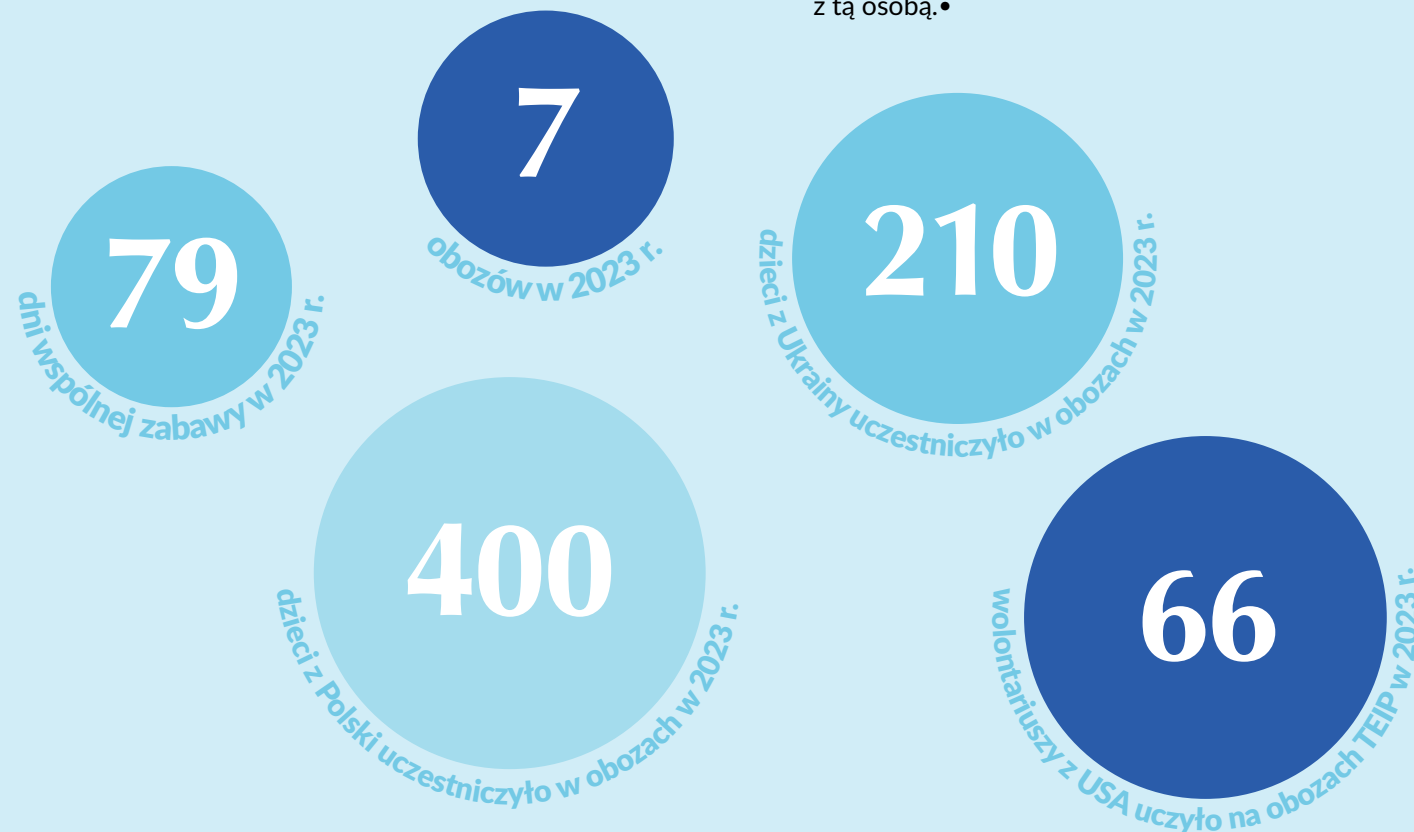
- zapewnienie interdyscyplinarnych możliwości uczenia się, które wykorzystują język angielski jako narzędzie do rozwijania umiejętności polskich obozowiczów w matematyce, naukach ścisłych, technologii, sporcie, muzyce, literaturze i sztuce;
- rozwijanie pewności siebie uczniów w postępowaniu się językiem angielskim na co dzień.

Rozwój zawodowy nauczycieli:

- doskonalenie kompetencji dydaktycznych i metodycznych polskiej i amerykańskiej kadry obozów językowych;
- wzajemne uczenie się i obserwacje stosowanych metod nauczania;
- nawiązywanie kontaktów pomiędzy polskimi i amerykańskimi edukatorami w celu rozwijania współpracy oraz kompetencji międzykulturowych zarówno edukatorów jak i obozowiczów;
- umożliwienie polskim nauczycielom i asystentom podnoszenia poziomu biegłości w języku angielskim;
- tworzenie, aktualizacja i rozwój zasobów dydaktycznych, które mogą być wykorzystywane i adaptowane przez kadrę obozów TEIP oraz innych nauczycieli języka angielskiego.

Główne zasady współpracy w programie Teaching English in Poland:

1. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury do prowadzenia zajęć w grupach nie większych niż 20 uczniów.
2. W przypadku obozów stacjonarnych - zapewnienie miejsc noclegowych, odpowiedniego wyposażenia sanitarnego oraz stołówki dla uczniów oraz kadry polskiej i amerykańskiej.
3. Zapewnienie materiałów edukacyjnych i pomocy naukowych oraz pomocy/artkułów plastycznych ustalonych wcześniej przez obie strony.
4. Zapewnienie transportu dla grupy wolontariuszy ze Stanów Zjednoczonych z lotniska i na lotnisko w drodze powrotnej.
5. Zapewnienie ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej dla kadry amerykańskiej.
6. Zorganizowanie 3-dniowej wycieczki dla wolontariuszy z USA po zakończeniu zajęć językowych i opłaceniu wszystkich kosztów tej wycieczki.
7. Zapewnienie udziału polskich wychowawców, najlepiej nauczycieli języka angielskiego.
8. Wyznaczenie polskiego nauczyciela, który będzie pracował jako kierownik kadry polskiej i umożliwienie kierownikowi kadry amerykańskiej kontaktu z tą osobą.

GLOSARIUSZ PROGRAMU TEACHING ENGLISH IN POLAND

Liderzy amerykańscy

Doświadczeni wolontariusze programu TEIP, którzy kierują pracą amerykańskiej kadry na poszczególnych obozach. Odpowiadają za komunikację ze stroną polską, współpracują z Fundacją Kościuszkowską w trakcie przygotowań do obozów oraz nadzorują ich przebieg.

Wolontariusze

Amerykańscy ochotnicy różnych profesji, posiadający wielorakie talenty, przyjeżdżający do Polski w czasie wakacji, by uczyć języka angielskiego oraz aktywnie spędzać czas z polskimi uczniami. Wśród nich wymienić można dużą grupę nauczycieli i studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela, ale też szefów kuchni, dziennikarzy, nauczycieli jogi czy emerytowanych agentów FBI. Podczas obozu TEIP wolontariusze nie tylko prowadzą zajęcia dydaktyczne, ale również sportowe, artystyczne, lekcje gotowania a czasem także uczą zdejmowania odcisków palców.

Polscy organizatorzy

Szkoła/jednostka samorządu terytorialnego/organizacja pozarządowa odpowiedzialna za przygotowanie obozu TEIP w Polsce, jego organizację i kontakty z Fundacją Kościuszkowską.

Polska kadra

Polscy nauczyciele współpracujący z amerykańskimi wolontariuszami podczas obozu TEIP. Prowadzą zajęcia z uczestnikami, organizują zajęcia sportowe i artystyczne oraz wspaniałe wycieczki i inne wydarzenia. To doświadczeni dydaktycy z wielkim sercem do nauczania.

Obóz językowy TEIP

Kilkanaście dni dobrej zabawy i nauki języka angielskiego z wolontariuszami i nauczycielami z USA oraz Polski. Aktywny wypoczynek i nauka języka przez całą dobę, nawet podczas posiłków, zabawy i czasu wolnego.

Podejście zadaniowe do nauki języka angielskiego

Polega na „zanurzeniu” ucznia w języku obcym poprzez inicjowanie i aranżowanie zadań, projektów, które wymagają ciągłej komunikacji z innymi uczestnikami i nauczycielami. Uczniowie przełamują strach przed mówieniem dzięki prostym interakcjom w ciągu całego dnia. Rozmawiając z amerykańskimi wolontariuszami na temat zainteresowań, przebiegu dnia czy nawet prosząc o podanie solniczki na stołowie – cały czas ćwiczy się język angielski!

Asystenci nauczycieli

Studenci, którzy prowadzą zajęcia razem z bardziej doświadczonymi kolegami, ucząc się pracy nauczyciela.

Wycieczka po obozie TEIP dla amerykańskich wolontariuszy

Po zakończonym obozie TEIP amerykańscy wolontariusze jadą na zasłużony wypoczynek w formie kilkudniowej wycieczki, by zobaczyć jeszcze więcej zachwycających polskich krajobrazów, historycznych monumentów i pełnych życia miast!

“

Byłam zaszczycona, kiedy zauważyłam, jak bardzo nauczanie angielskiego pomaga biorącym udział w programie TEIP nastolatkom rozwinąć ich umiejętności, jednocześnie otwierając dla nich wiele nowych dróg i możliwości na przyszłość.

Angelique Marya Bolding
wolontariuszka na obozie TEIP
w Baszni Dolnej

Sprawczość, odpowiedzialność i nowe słówka po angielsku, czyli o kształtowaniu postawy młodego człowieka na obozie Teaching English in Poland

Aleksandra Kujawska

Program Teaching English in Poland (TEIP) to metoda pracy z uczniem mająca na celu zwiększenie i poprawę jego umiejętności językowych. Poza niewątpliwymi sukcesami językowymi, które odnoszą uczestnicy letnich obozów TEIP, należy zwrócić uwagę na pozytywne zmiany zachodzące w postawie młodego człowieka. Letni obóz TEIP to proces kształtowania sprawczości i podmiotowości ucznia, przy jednoczesnym rozwijaniu jego twórczości i aktywności.

Od kilku lat obserwuję amerykańskich wolontariuszy pracujących z dziećmi i młodzieżą na obozach językowych organizowanych w ramach programu Teaching English in Poland. Zespół amerykański stanowią doświadczeni nauczyciele, edukatorzy, trenerzy, a także osoby, które z nauczaniem nie mają wiele wspólnego: prowadzą swój własny kanał na YouTube, są emerytowanymi prawnikami, byłymi pracownikami FBI, księgowymi lub mają swoją pasję: pieczenie tortów, podróżowanie, muzyka i taniec.

Jakie pedagogiczne działania podejmują, aby po dwóch tygodniach młody człowiek wyjechał z obozu TEIP nie tylko ze znajomością nowych słówek, śmiałością mówienia po angielsku, a także z przekonaniem, że umie, ma potencjał i potrafi? Wszak to jedynie

nauka języka angielskiego i to w dodatku w warunkach wakacyjnych, bez testów i zaliczeń. Mimo to wielu obserwatorów, w tym wychowawców i rodziców, podkreśla, że ich dzieci na obozie TEIP „urośli”, stały się pewniejsze siebie, podejmują nowe wyzwania, są odważniejsze. Warto przyjrzeć się pracy TEIPowych wolontariuszy i przeanalizować ich pomysły na budowanie w młodym człowieku poczucia, że jest zdolny do samodzielnego działania, może być aktywny, jeśli tylko zechce, a nawet wie, jakiej zmiany chce dokonać. Realizacja działań pedagogicznych to proces budowania poczucia podmiotowości i sprawczości u młodego człowieka, możliwość samodzielnego działania i podejmowania autonomicznych decyzji, a co za tym idzie budowanie poczucia odpowiedzialności.

Wspólna obecność nauczycieli i uczniów podczas obozu językowego, wymaga aktywnej postawy jednych i drugich wobec wyzwań, jakie niesie ze sobą obozowa codzienność. Nie ulega wątpliwości, że organizatorom obozów TEIP zależy na tym, aby młody człowiek poznał kulturę amerykańską, nauczył się kilku piosenek po angielsku, przygotował sztukę teatralną, poznał interesujące fakty o amerykańskich miastach, a dodatkowo - swobodnie posługiwał się językiem angielskim, opowiadając o swoich zainteresowaniach, filmach, książkach, czy choćby ulubionej dyscyplinie sportowej. Uczeń jest zapraszany do pracy i wspólnej aktywności, a to oznacza podejmowanie inicjatywy i angażowanie się. Edukacja w czasie obozów TEIP przypomina zatem proces, w którym wychowawca tworzy ramy sytuacyjne (scenariusz teatralny, pomysł na wystawę fotograficzną, pieczenie pizzy), a uczeń na nie odpowiada. Amerykański nauczyciel daje przestrzeń na podjęcie decyzji, odmowę udziału w zajęciach. Czasami proponuje coś innego. Słucha potrzeb swoich uczniów, inicjuje sytuację edukacyjną, ale to uczeń decyduje, czy przyjmie zaproszenie i będzie rozwijał swoje kompetencje językowe. Stopień aktywności i zaangażowania zależy od ucznia. To oddawanie podmiotowości przez wychowawcę na rzecz podmiotowości ucznia, którą K. Chałas (2006) definiuje następująco: *Podmiotowe usytuowanie człowieka w świecie wartości i odnoszenie się do nich, stanowi płaszczyznę rozwiązywania problemów oraz uzdalnia do ich rozwiązywania, rozwijając przy tym siły twórcze, doskonaląc umiejętności, kształtując postawę odpowiedzialności* (Chałas 2006:31). Zatem obóz językowy TEIP to nie tylko nauka języka angielskiego. To niezliczona liczba sytuacji opartych na podmiotowym traktowaniu ucznia, indywidualizacji jego potrzeb i zainteresowań, a także socjalizacji. Zajęcia opierają się na zasadach, których należy przestrzegać, uczestniczą w nich inni uczniowie ze swoimi przyzwyczajeniami, wartościami i potrzebami. Fakt, że amerykański wolontariusz uznaje wagę osobistych potrzeb uczestnika i często w swojej pracy odwołuje się do nich lub też korzysta z nich, zapraszając do rozmowy na dany temat, to istota programu TEIP. Rozmowy o emocjach, uczuciach, wrażeniach, nastrojach to z jednej strony poszerzanie znajomości angielskiego słownictwa, a drugiej – to potencjalne sytuacje

sprzyjające kształtowania postaw i relacji społecznych. Takie interakcje edukacyjne to stwarzanie warunków podmiotowości ucznia. Praca w czasie obozu TEIP opiera się na założeniu, że *uczeń musi być traktowany jako podmiot wyposażony w te same co dorośli (nauczyciele) podstawowe kompetencje, umożliwiające mu poznawanie świata i kontaktowanie się z nim. Inny jest tylko sposób ujawniania się i posługiwania tymi kompetencjami i inne są treści, które gromadzi z ich pomocą* (Semków 2000: 97-103).

W obozowych warunkach pracy nad rozwijaniem kompetencji językowych i kulturowych, dochodzi zatem do procesu upodmiotowienia. Sytuacja, w której młody człowiek, świadomie planuje swój rozwój, odkrywa i rozwija swoją pasję, budzi się do społecznej aktywności, przypomina *tutoring*. Wspólne elementy w pracy TEIPowego nauczyciela i tutora dostrzec można zarówno w nakierowaniu na rozwój drugiej osoby, tworzenie relacji, która ma rozwijać i wspierać bez narzucania dobrych i skutecznych rozwiązań.

pozytywna informacja zwrotna, wsparcie w nauce poprzez wskazywanie sukcesów, komunikat: *jeszcze nie umiesz/ jeszcze nie wiesz/spróbuj jeszcze raz*, traktowanie błędów jako sytuacji edukacyjnej i przede wszystkim stworzenie warunków, kiedy wszyscy (uczniowie i nauczyciele) się uczą, to metody stosowane przez amerykańskich wolontariuszy. Należy podkreślić, że są one bardzo skuteczne w budowaniu sprawczości rozumianej jako *przekonanie ucznia, że ma potencjał, by kształtować swoje życie zgodnie z własnymi potrzebami i celami* (Witkowski).

Sprawczość i podmiotowość przenikają się na TEIPowych obozach. Absolwent potrafi nazwać swoje kompetencje, ma świadomość własnej wartości. To efekty, które dostrzegamy na koniec obozu językowego, a czasami wiele miesięcy po jego zakończeniu. Konstrukcja zajęć opiera się na kilku zasadach, które są konsekwentnie realizowane przez zespół nauczycieli z USA.

Ciekawość. Aby mieć w uczniu partnera w procesie nauki, należy w nim wzbudzić zainteresowanie. To można osiągnąć poprzez opowieść o swoim miejscu zamieszkania, podróży, jaką się przeżyło, aby uczyć angielskiego w szkole w Miłakowie, o swojej pracy w dalekim Nowym Jorku, czy o powiązaniach rodzinnych z Tadeuszem Kościuszką.

Cele uczenia się. Tę część zajęć zna w zasadzie każdy uczeń i każda uczennica polskiej szkoły. Od określenia celu lekcji nauczyciel rozpoczyna każde zajęcia. A chwilę później padają kryteria sukcesów. Zatem, co jest innego w definiowaniu zajęć na obozie TEiP? Warto zwrócić uwagę na konkretny – zajęcia TEiP umożliwiają szybkie wskazanie sukcesu: *Popatrz, nie znasz tych słówek, a po dzisiejszych zajęciach potrafisz przetłumaczyć piosenkę/napisać przepis na ciasto/opowiedzieć historię.* Uczestnik zajęć widzi konkretny rezultat, może powiedzieć: *umiem, rozumiem, mówię!*

Nowa wiedza. Proces zdobywania nowej wiedzy lub nowych kompetencji językowych trwa nieustannie przez dwa tygodnie. Ile młody człowiek się nauczy, to zależy wyłącznie od niego. Nauczyciel programu TEiP wspiera go w tym procesie, nie rozlicza, pokazuje postępy i cieszy się z sukcesów. Nową umiejętnością jest odnalezienie się w sytuacji ekspozycji na język obcy, czyli konieczność porozumiewania się po angielsku, jeśli chcesz być zrozumianym i rozmawiać z Amerykanami – oni nie znają przecież języka polskiego.

Wykorzystanie nowej wiedzy i umiejętności. Program zajęć realizowany przez wolontariuszy TEiP ma dać możliwość wykorzystania nowopoznanych słów. Dlatego każdy uczeń otrzymuje zadanie: *opowiedz, przedstaw, opisz, zaśpiewaj.* Zadanie, które należy zrealizować, jest możliwe do wykonania przez uczestnika obozu. Nauczyciel programu TEiP jest dla swoich podopiecznych mediatorem poznawczym i relacyjnym. Niejednokrotnie to wolontariusz wybiera piosenkę, którą grupa ma zaśpiewać, ale towarzyszący jej układ taneczny opracowują sami uczestnicy.

Refleksja. Ta przychodzi na koniec dwutygodniowego wypoczynku i tu główne zadanie należy do wolontariusza TEiP. Amerykanie podsumowują pracę swoich podopiecznych, nabyte przez nich umiejętności, osiągnięte sukcesy. Aby każdy poczuł pozytywny efekt nauki języka angielskiego,

Aleksandra Kujawska Doktorantka Szkoły Doktorskiej Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Od niemal 25 lat związana z sektorem pozarządowym. Autorka scenariuszy szkoleń dot. ewaluacji, edukacji dorosłych, zarządzania czasem, wykorzystania aktywnych metod pracy w szkole. Dyrektor Biura Fundacji Kościuszkowskiej. Od 2021 r. zaangażowana w proces tworzenia Saskiej Szkoły Realnej.

w programie TEiP organizujemy tzw. Expo. Jest to czas podsumowania, pokazania efektów nauki, wspólnego teatralnego *impro*, zaśpiewania piosenki czy też prezentacji wybranej gry sportowej. Obóz językowy TEiP to dla większości społeczności szkolnej przedłużenie pobytu w szkole. Z uwagi na fakt, że obozy są zazwyczaj organizowane w budynkach szkolnych, w formie półkolonii, to, bez wątplenia, oznacza kontynuację szkolnego rytmu pracy. Jednak obóz TEiP szybko przestaje być szkolnym obowiązkiem. Amerykańscy nauczyciele z jednej strony wykorzystują szkolne nawyki uczestników, a z drugiej – pokazują, że szkoła może być miejscem przygody. Zajęcia językowe stają się procesem, który buduje poczucie podmiotowości, odpowiedzialności, sprawczości oraz świadomości własnej kreatywności uczniów. Obóz TEiP to aranżowanie takich sytuacji, w których uczniowie zyskują poczucie sensu wykonywanych zadań i biorą odpowiedzialność za własne uczenie się. Nowatorstwo programu Teaching English in Poland, który Fundacja Kościuszkowska prowadzi od przeszło trzydziestu lat polega na tym, że nowe słówka, zwroty, wyrażenia poznawane są przez uczestników w trakcie zajęć dramy, śpiewania piosenek, sportowych gier i zabaw. Amerykańscy wolontariusze motywują uczniów do nauki, dzięki stosowanym podejściom pedagogicznym. Uczestnik obozu TEiP widzi, że nauczycielowi zależy na jego postępach i sukcesach edukacyjnych. Proces nauczania języka angielskiego przekształca się w działanie ukierunkowane na wykształcenie postawy sprawczości i odpowiedzialności. Obozy TEiP realizują cele edukacyjne w ujęciu podmiotowym: nauka jest zorientowana na wielokierunkowe i całościowe dostrzeganie potrzeb ucznia (oczywiście, na ile jest to możliwe w czasie dwutygodniowego kursu). W rezultacie takich działań, młody człowiek – uczestnik letniego obozu TEiP, wraca we wrześniu do szkoły z wyższym poziomem biegłości językowej w języku angielskim (przede wszystkim z odwagą mówienia po angielsku) i poczuciem własnej sprawczości, kreatywności oraz wiary we własne zdolności. •

BIBLIOGRAFIA

- Chałas, K. (2006) *Wychowanie ku wartościom. Elementy teorii i praktyki. Godność, wolność, odpowiedzialność, tolerancja*, t. I, Kielce: Jedność.
- Juszczyk-Rygałto, J. (2016) Kształtowanie podmiotowości ucznia w relacji do jego tożsamości. W: *Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce*, 11 (240), 13-24.
- OECD Learning Compass [online] [dostęp 11.12.2023] <2030 https://www.oecd.org/education/2030-project/teaching-and-learning/learning/learning-compass-2030/OECD_Learning_Compass_2030_concept_note.pdf>
- Semków, J. (2000) Świat wartości koniecznym punktem kształcącego się człowieka. W: *Kultura i Edukacja*, 3-4.
- Witkowski J., Sprawczość i podmiotowość jako podstawa kompetencji przyszłości [online] [dostęp 11.12.2023] <<https://projektujemyprzyszlosc.pl/sprawczosc-i-podmiotowosc-jako-podstawa-kompetencji-przyszlosci/>>

ORCID 0000-0003-4270-2003

66

Obozy językowe TEIP są światłem nadziei, budowania relacji i miejscem, które pomaga kultywować radość uczenia się, by pomóc naszym dzieciom dorastać emocjonalnie i intelektualnie.

Alexandra Hernandez
wolontariuszka AFT na obozie
TEIP w Baszni Dolnej

Jak pomagać i wspomagać ucznia z dysfunkcją rozwojową na zajęciach z języka angielskiego?

Barbara Skrok

We współczesnym, globalnym świecie znajomość języków obcych stała się kluczową kompetencją przyszłości. Dominacja języka angielskiego sprawiła, że od wielu lat język ten jest nauczany obowiązkowo na każdym etapie powszechnej edukacji. Pomimo to, dzieci i młodzież nadal korzystają z pozaszkolnej formy nauki w szkołach językowych, na kursach, prywatnych lekcjach czy obozach językowych organizowanych zarówno w kraju jak i za granicą.

Preferowana jest nauka w małych grupach, w których łatwiej jest rozwijać i doskonalić umiejętności komunikacyjne. Niezależnie jednak od wielkości grupy zawsze istnieje prawdopodobieństwo, że może ona być grupą niejednorodną. Mogą się w niej spotkać zarówno uczniowie wybitnie zdolni, jak i ci, którzy zmagają się z różnorodnymi problemami rozwojowymi: ze zdiagnozowaną dysleksją, Zespołem Aspergera, ADHD, ADD czy alalią. To właśnie uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi stanowią największe wyzwanie dla nauczycieli i lektorów języka obcego.

Uczniowie z dysleksją rozwojową stanowią najliczniejszą grupę uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wykazują oni trudności w czytaniu i pisaniu – sprawnościach, które leżą u podstaw wszelkich strategii edukacyjnych. Narażeni na ciągłe niepowodzenia szkolne mają niską samoocenę, nie wierzą we własne możliwości. Dlatego najważniejsze w pracy z tą grupą uczniów będzie właściwe ich zmotywowanie.

Nie szczędźmy pozytywnych wzmocnień i pochwał, bowiem wiara we własne moż-

liwości jest niezwykle ważnym elementem skutecznej nauki. Dziecko o wysokiej samoocenie uczy się lepiej, ma większą motywację do zdobywania wiedzy.

Wymagajmy od naszych uczniów z dysleksją, pomagajmy im, ale nie róbmy za nich wszystkiego. Zadbajmy, by czuli się bezpiecznie, ale stopniowo eliminujmy naszą pomoc, by nauczyli się samodzielności. Zróbmy wszystko, co w naszej mocy, aby uwierzyli w swoje możliwości. Małymi krokami, stosując kreatywne ćwiczenia, prowadźmy ich do sukcesu na miarę ich psychofizycznych możliwości. Muszą uwierzyć, że dysleksja jest jedynie wysepką trudności na oceanie umiejętności i możliwości. Oprzyjmy proces edukacyjny na mocnych stronach ucznia. Wykorzystajmy bujną wyobraźnię, myślenie obrazami, łatwość wizualizacji. Wspomagajmy zapamiętywanie mnemotechnikami, notatkami graficznymi, rymowanymi czy skojarzeniami. Od pierwszych lekcji stosujmy układanki i zgadywaneczki literowe, suwaki wyrazowe, znikające literki, czy też inne strategie, które pozwolą zapamiętać formę graficzną wyrazu.

Chcąc zmotywować uczniów dyslektycznych, by polubili pisanie dłuższych tekstów takich, jak: opis, opowiadanie czy email, zapoznajmy ich z techniką pisania równoległego. Pozwólmy pracować z tekstem modelowym (wzorcem), który pokaże dobrą kompozycję i prawidłowy dobór słownictwa.

Podczas czytania ze zrozumieniem warto tekst dzielić na mniejsze fragmenty i sprawdzać stopień zrozumienia z pomo-

cą pytań kontrolnych, zdań typu prawda/fałsz, dokończanie zdań zgodne z treścią lub uzupełnianie brakujących informacji. Można również kolorować fragmenty tekstu oraz pytania do nich zadane, by ułatwić uczniom, zagubionym w morzu liter, szybsze odszukanie potrzebnych informacji. Pamiętajmy, że te wszystkie techniki są na miarę możliwości ucznia z trudnościami i mają zmotywować go do aktywnego uczestnictwa w zajęciach językowych.

JIM'S PARTY

My name is Jim. It was my birthday on Saturday. I was eight. My three cousins came to see me in the morning, and in the afternoon I had a party at my house. Nine of my friends came. We played some games outside.

Jim's birthday was on .....

There were .....of Jim's friends at the party.

Then Mum said, 'Go out in the garden again.' There was a clown there! He told us a story about the jungle and drew some pictures. My friends and I laughed because he was very funny. We went inside and had ice cream and cake in the kitchen. Then my friends went home.

When the children went outside, they saw .....

The..... was about the jungle.

I helped Mum to clean the kitchen. 'Where's Dad?' I asked Mum. 'In the living room,' she said. I went to find Dad but I could only see the clown there. Then I looked at his face. It was Dad! 'Thank you, Dad!' I said. 'This was the best birthday present.'

JIM'S PARTY

My name is Jim. It was my birthday on Saturday. I was eight. My three cousins came to see me in the morning, and in the afternoon I had a party at my house. Nine of my friends came. We played some games outside.

Then Mum said, 'Go out in the garden again.' There was a clown there! He told us a story about the jungle and drew some pictures. My friends and I laughed because he was very funny. We went inside and had ice cream and cake in the kitchen. Then my friends went home.

I helped Mum to clean the kitchen. 'Where's Dad?' I asked Mum. 'In the living room,' she said. I went to find Dad but I could only see the clown there. Then I looked at his face.. It was Dad! 'Thank you, Dad!' I said. 'This was the best birthday present.'

1. When was Jim's birthday?
2. What did the children do at the party?
3. Who was in the garden?
4. What did the clown do?
5. What did the children eat?
6. Who helped mum?
7. Where was dad?

Kolejnym poważnym zaburzeniem rozwoju, który może w sposób znaczący wpłynąć na życie dziecka, jest **Zespół Aspergera**. Dlatego bycie nauczycielem takiego ucznia wymaga dużo indywidualnej uwagi, szukania niestandardowych rozwiązań, kreatywnych strategii, które ułatwią dziecku naukę, a nauczycielowi pracę. Różnorodność symptomów, jakie mogą się pojawiać u dziecka ze spektrum autyzmu jest ogromna. Jeśli mieliśmy do czynienia z uczniem ze zdiagnozowanym Zespołem Aspergera, to nie sposób było nie zauważyć jego wyalienowania, odosobnienia, trudności w nawiązywaniu relacji, unikania kontaktu wzrokowego, huśtawki nastrojów i nadwrażliwości sensorycznej. Uczniowie ci lubią działać według schematów, wykazują ogromne przywiązanie do przedmiotów i mają często niemalże obsesyjne zainteresowanie jednym tematem.

Choć nigdy te cechy nie występują wszystkie razem, to nawet jeśli tylko ich część skumuluje się w jednym dziecku, wystarczy, by był on postrzegany jako dziwak i samotnik. Podobnie jak uczniowie z dysleksją, tak i uczniowie ze spektrum autyzmu mają swoje mocne strony. Przede wszystkim ich skrupulatność, dokładność, spostrzegawczość oraz logiczne podejście do zadań mogą być sprzymierzeńcami szkolnych sukcesów. Dobra pamięć mechaniczna i myślenie wzrokowe pozwalają im na szybkie zapamiętywanie informacji.

To właśnie na mocnych stronach ucznia powinniśmy oprzeć edukację dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Jednakże dzieci z Zespołem Aspergera są nieobecne duchem, rozpraszone przez wewnętrzne bodźce i bardzo niezorganizowane. Mają trudności z podtrzymywaniem skupienia uwagi na tym, co dzieje się w klasie. Dlatego kolejnym strategicznym działaniem powinno być zainteresowanie ucznia lekcją na tyle, by udało nam się wyrwać autystyczne dziecko z kręgu zaczarowanego świata i uczynić go aktywnym uczestnikiem zajęć. Warto rozpocząć lekcję od rozgrzewki językowej, by skupić uwagę na tu i teraz.

Dziecko z zespołem Aspergera może wykazywać niebywałą łatwość w zapamiętywaniu wierszyków czy piosenek w języku obcym i zaangażowanie w naukę nowych rzeczy. Młodsze dzieci możemy uczyć słownictwa przygotowując tematyczne piosenki na melodię piosenki pt.: „Panie Janie”. Możemy więc wyśpiewywać Pana Jana je-

dzeniowego/ ubrankowego/ kolorowego/ szkolnego itp.

Aspergerowcy łatwiej zapamiętają gramatykę, jeśli wprowadzimy rymowanki, mnemotechniki, notatki graficzne, bo mają dobrą pamięć wzrokową. Budowę czasu *Present Continuous* będą kojarzyć z rysunkiem kota, a użycie innych form gramatycznych z pomocą rymowanek.

Mając na uwadze dużą dominację myślenia wzrokowego powinniśmy stosować wizualizacje, różnorodne karty obrazkowe, krótkie filmy wyświetlane na tablicy interaktywnej, bo one przyciągają uwagę uczniów, zachęcają do dalszego skupienia się i pozwalają lepiej przyswoić materiał.

Badania pokazują, że osoby z Zespołem Aspergera mogą być bardzo twórcze, zwłaszcza w zakresie oryginalności proponowanych rozwiązań (nie myślą szablonowo, co sprzyja tworzeniu nowatorskich rozwiązań). Możemy stosować opisy, opowiadania, historyjki obrazkowe, pisanie zakończeń opowiadań, zmianę narracji i inne podobne ćwiczenia, które spełnią założenia kolejnego strategicznego działania, jakim jest zainteresowanie ucznia lekcją.

Zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytami uwagi (ang.: ADHD – *Attention Deficit Hyperactivity Disorder*) jest kolejnym poważnym zaburzeniem neurologicznym, z którym spotykamy się w szkole masowej. Jest dysfunkcją często myloną ze złym zachowaniem. To ostatnie, ma charakter czasowy, podczas gdy zespół ADHD jest widoczny u dziecka ciągle, już od wczesnego dzieciństwa, dlatego zaburzenie to może być zdiagnozowane dość wcześnie. Konflikty, bójkki, złośliwości i brak karność, a także kłamstwa i wykręty to sytuacje, z którymi nauczyciele będą musieli się zmierzyć w przypadku pracy z dzieckiem z ADHD.

Wielu nauczycieli marzy o tym, aby ich nadpobudliwi uczniowie byli choć trochę mniej ruchliwi, pamiętali o odrabianiu prac domowych, nie chodzili po klasie, nie kłócili się i nie bili z rówieśnikami, nauczyli się przeproszać, nie przerywali, kiedy ktoś mówi. Może trudno w to uwierzyć, ale dzieci z ADHD są bardzo inteligentne i naprawdę chcą się uczyć. To kreatywne, pełne pomysłów dzieci, obdarzone niezwykłą intuicją i fizyczną sprawnością. Przeszkadza im jednak w życiu ich trudne zachowanie, które w dużym mierze zależy od tego, czy nauczyciele i koledzy/ koleżanki z klasy ułatwiają możliwość właściwego zachowania, czy utrudniają.

Ale wystarczy przyrzeć się drugiej stronie lustra, by zobaczyć wiele mocnych stron ucznia z ADHD. Mają oni rozwój intelektualny na poziomie powyżej przeciętnej, charakteryzują się dobrą spostrzegawczością, podzielnością uwagi, oraz dobrym zasobem wiedzy o otaczającym świecie. Kluczowym, w pracy z dziećmi z ADHD, będzie zdyscyplinowanie ich podczas zajęć lekcyjnych. Możemy angażować ich w drobne sprawy na rzecz klasy: rozdanie kart pracy, zebranie prac/ zeszytów, starcie tablicy, zastruganie kredek/ ołówków. Dyscyplinując uczniów z ADHD, pamiętajmy o nadrzędności reakcji niewerbalnych nad werbalnymi. Najpierw spróbujmy nawiązać kontakt wzrokowy, pokażmy gestem konieczność utrzymania ciszy (palec na ustach, ręka w górze przywołująca uwagę, delikatne stuknięcie w ławkę), podejźmy do ucznia źle zachowującego się a dopiero potem zwróćmy słownie uwagę lub odwołajmy się do kodeksu klasowego. Nauczyciel powinien rozwiązywać problemy w sposób, który nie prowadzi do ich eskalacji oraz stosować całą gamę działań zapobiegawczych i uprzedzających. Dzieci z ADHD to gaduły i dyskutanci. Mówi się, że na każde słowo nauczyciela przypada 20 słów dziecka z nadpobudliwością. Dlatego, dobrym pomysłem (dla całej klasy) jest wprowadzenie w klasach 1-4 różdżki głosu. Może to być zabawkowy mikrofon, pałeczka od perkusji, wskaźnik teleskopowy czy inny gadżet. Uczeń mówi i odpowiada na

pytania nauczyciela tylko wtedy, gdy ma podaną różdżkę głosu.

Bywa tak, że uczeń z ADHD, dla upustu nadpobudliwości, ciągle szpera w plecaku. Dlatego niektórzy nauczyciele wyznaczają miejsce w klasopracowni, gdzie po uprzednim wyłożeniu książek, zeszytów oraz potrzebnych przyborów uczniowie odstawiają plecaki. Technika „Tornister w areszcie” jest bardzo skuteczną formą sterowania zachowaniem dzieci nadpobudliwych.

Innym skutecznym działaniem jest Turniej Uśmiechniętych Twarzy. Nauczyciel przymocowuje za pomocą magnesów lub rysuje na tablicy 5 uśmiechniętych buziek informując uczniów, że na każde złe zachowanie będzie usuwana kolejna buźka. Korzystne dla dzieci z ADHD może być nauczanie przez grupę rówieśniczą, gdzie jeden uczeń przejmuje rolę nauczyciela. Dzieci z ADHD dobrze uczą się w aktywnych sytuacjach dydaktycznych. Dobrze działa tzw. *tutoring* rówieśniczy lub ćwiczenia typu *mix and mingle*, gdy uczniowie nie pracują siedząc w ławkach, lecz krążąc po sali i zadając pytania kolegom/ koleżankom w celu uzupełnienia luki informacyjnej w kartach pracy.

Mówi się, że szkoła dobra dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest lepszą szkołą dla wszystkich i jest w tym wiele prawdy. Bowiemy przy stosowaniu wspomnianych wyżej technik i form pracy nauka może okazać się wielką przygodą językową. •

Barbara Skrok Anglistka, rusycystka, absolwentka Akademii Metodyka PASE. Od wielu lat pomaga uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i towarzyszy im w pokonywaniu trudności w nauce języka angielskiego.

“

Uczniowie byli wspaniali, utalentowani i dojrzały. W klasie byli wstydliwi i wycofani, ale poza klasą otwierali się, kiedy wchodziłem z nimi w dyskusje – czy to w trakcie posiłku, czy innych aktywności lub choćby mijając się na korytarzu. Tegoroczny udział w obozie TEIP był czystą przyjemnością i mam nadzieję, że byłem częścią realnej zmiany. Już czekam na kolejną edycję.

Ed Mohylowski

wolontariusz obozu TEIP/EFC
w Olsztynku

Jedna osoba może zmienić świat

Kristin Miller

Kiedy jako temat tegorocznej edycji obozu TEIP wybraliśmy hasło: *One person can change the world*, mieliśmy nadzieję, że stanie się ono więcej niż tylko myślą przewodnią. Myśleliśmy o nim jako o wezwaniu do działania dla wszystkich uczestników i nauczycieli z Polski, Ukrainy oraz Stanów Zjednoczonych. Zdawaliśmy sobie sprawę, jak ważne w czasach tak wielkich geopolitycznych zawirowań, jest podkreślenie siły, jaką ma w sobie każdy z nas i dzięki której możemy zmienić świat.

Wiara w siłę sprawczą jednostki sprawiła, że w 2023 roku pierwszy raz przyjechałam do Polski z rodziną, by uczestniczyć w programie Teaching English in Poland. Polskie korzenie zawsze były ważną częścią mojej tożsamości i chciałam dać coś od siebie krajowi, który ukształtował historię mojej rodziny. Jako, że program TEIP pozwala na pobyt członków rodzin wolontariuszy, wiedziałam że będzie to wspaniała okazja dla mojego synka, by odkrywać polskie pochodzenie w sposób niedostępny dla turystów. Mocno wierzę w transformatywną moc edukacji językowej i chciałam dać uczestnikom mojego obozu możliwość podniesienia ich kompetencji językowych, zdobycia pewności siebie oraz, dzięki kształceniu zdolności swobodnego posługiwania się językiem angielskim, dać im narzędzie otwierające wiele drzwi i poszerzające ich horyzonty. Spędzanie wakacji w Polsce, za każdym razem w innym miejscu, jest wzbogacającym doświadczeniem. Każdy region ma swój urok i charakter. Niezmiennym elementem każdej lokalnej społeczności, którą poznałam, jest gościnność, z jaką witali nas mieszkańcy danego miejsca.

Tegoroczny pobyt w miejscowości położonej na granicy polsko-ukraińskiej pozwolił

mi i moim wolontariuszom prawdziwie zanurzyć się w lokalnej kulturze i dogłębnie zrozumieć historię oraz znaczenie tego regionu. Uczestniczenie w obozie TEIP tak blisko Ukrainy było zdecydowanie naznaczone podwyższonym poczuciem napięcia. Zaraz po rozpoczęciu obozu Lwów został zbombardowany, a prezydent Zelenko wydał niepokojące oświadczenia w sprawie przyszłości elektrowni na Zaporozżu. Bardzo zależało nam, by nie dopuścić do tego, aby te wydarzenia rzucały cień na nasz program, choć zdecydowanie zwracały naszą uwagę na realia geopolityczne, z jakimi muszą mierzyć się uczestnicy obozu na co dzień. Mimo tego, zdawaliśmy sobie sprawę, jak ważnym było dla nas, by *camp* był dla uczniów bezpieczną i wspierającą przestrzenią do nauki, rozwoju i odbudowy. Uczyliśmy języka angielskiego organizując interaktywne zajęcia, dyskusje i projekty. Nie tylko pomagało to rozwijać kompetencje językowe uczestników, ale też zachęcało ich do krytycznego myślenia nad tematem tegorocznej edycji oraz nad tym, jak sami mogą pozytywnie wpływać na swoje otoczenie po powrocie do domu.

Mimo, iż naszym głównym zadaniem jest nauczanie angielskiego, wydarzenia geopo-

lityczne w regionie uwypukliły wagę wsparcia emocjonalnego zarówno polskich, jak i ukraińskich uczniów. Od początku było dla nas jasne, że wojna ma wpływ na życie rodzin naszych uczestników mieszkających po obu stronach granicy. Staraliśmy się zapewnić atmosferę zaufania, by dzieci mogły otwarcie mówić nam o swoich lękach i przemyśleniach. Skupiliśmy się też na budowaniu więzi ponad granicami i poczucia przynależności. Otrzymaliśmy wsparcie od lokalnej organizacji – fundacji „Folkowisko”, która działa w tym regionie od lat i która, odkąd wybuchła wojna, przeniosła ciężar swoich działań na pracę z Ukraińcami w potrzebie, zarówno na terenie Ukrainy, jak i Polski. Pracownicy fundacji pomogli nam zapewnić uczniom z Ukrainy dodatkowe wsparcie społeczno-emocjonalne.

Skupiliśmy się na kształceniu kompetencji społeczno-emocjonalnych naszych uczestników, ponieważ przez lata udziału w programie Teaching English in Poland nauczyliśmy się, że jego sukces zależy od efektywnej komunikacji i elastyczności postaw zarówno edukatorów jak i dzieci. Wsłuchiwanie się przekazywaną nam przez uczniów informację zwrotną oraz adaptowanie programu nauczania do warunków zewnętrznych jest kluczem do utrzymania zaangażowania i motywacji uczniów. Co więcej, to właśnie informacja zwrotna jest niezbędna do stworzenia środowiska, w którym młodzież czuje, że jest przez nas szanowana i doceniana bez względu na pochodzenie i poziom znajomości języka angielskiego.

Tak, jak przy pracy nad każdym innym projektem, zawsze jest przestrzeń na poprawę i zmianę. Nie inaczej jest w przypadku

programu TEIP. Analizując warunki geopolityczne myślę, że zapewnienie uczestnikom obozów TEIP wsparcia psychicznego oraz sposobów na radzenie sobie w kryzysowych sytuacjach byłoby bardzo przydatne w przyszłości. Ponadto, dodanie do planu zajęć jeszcze większej liczby aktywności z zakresu edukacji pozaformalnej, promujących wymianę kulturową i wzajemne zrozumienie między polskimi a ukraińskimi uczniami byłoby korzystne dla wszystkich uczestników programu.

Po zniesieniu obostrzeń związanych z pandemią COVID-19, działania programu TEIP zostały ukierunkowane na pracę z dziećmi z terenów defaworyzowanych, gdzie uczniowie nie mają tylu okazji do spotkań z rodzinnymi użytkownikami języka angielskiego. Mam nadzieję, że ten trend zostanie utrzymany, bowiem zapewnienie wszystkim dzieciom równych szans edukacyjnych pozytywnie wpływa na ich rozwój. Podążanie za tegorocznym mottem: *One Person can change the World* i wspieranie uczniów we wszystkich regionach Polski, by uwierzyli w swój potencjał, prowadzi nas ku realnej zmianie, zarówno indywidualnej jak i zbiorowej.

Udział w każdym obozie TEIP w Polsce jest dla mnie, jako liderki amerykańskich wolontariuszy, niesamowitym doświadczeniem. Edycja 2023 wyjątkowo podkreśliła transformatywną rolę edukacji i wymiany kulturowej w obliczu geopolitycznych napięć. Głęboko wierzę w to, że wpływ, jaki wywiera na polskich i ukraińskich uczniów oraz nauczycieli udział w obozach językowych programu Teaching English in Poland, może przekształcić się w coś, co zmieni ich życiową perspektywę. •

Kristin Miller Edukatorka z pasją do nauczania międzykulturowego. Koordynuje program International Baccalaureate Middle Years. Jest też trenerką i coachem nauczycieli w Oberlin City Schools w Ohio. Przez ostatnich dziewięć lat Kristin i jej rodzina przyjeżdżali do Polski, by brać udział w obozach językowych organizowanych w ramach programu Teaching English in Poland. Kristin w TEIP pełni rolę liderki amerykańskich wolontariuszy, uczestniczy w procesie ich rekrutacji oraz szkolenia.

“

*Uważamy,
że organizacja obozów TEIP przyczyniła
się w ogromnej mierze do osiągnięcia przez
naszych uczniów wysokich wyników na egzaminie
ósmoklasisty z języka angielskiego w ubiegłym
roku szkolnym. Młodzież biorąca aktywny udział
w takich projektach, ma o wiele większe
możliwości podniesienia poziomu znajomości
języka angielskiego.*

Joanna Romanik
nauczycielka j. angielskiego
na obozie TEIP w Miłakowie

Amerykańska Letnia Szkoła Językowa w Miłakowie

Joanna Romanik

Wbrew naszym obawom obóz, który nazwaliśmy Amerykańską Letnią Szkołą Językową, okazał się ogromnym sukcesem. Zarówno my, nauczyciele, organ prowadzący, a także nasi uczniowie i ich rodzice, byliśmy pod wrażeniem efektów, jakie dało to szkolenie.

Nasza współpraca z Fundacją Kościuszkowską trwa od roku 2019, kiedy to zorganizowaliśmy w naszej szkole w Miłakowie pierwszy obóz, w czasie którego gościliśmy amerykańskich wolontariuszy. Mimo iż mieliśmy spore doświadczenie we współpracy z partnerami z innych krajów, pojawiły się wątpliwości, czy uda nam się zorganizować letnią szkołę językową.

Obawialiśmy się, czy takie przedsięwzięcie sprawdzi się w naszym małym miasteczku na Mazurach. Czy dzieci, które właśnie rozpoczęły wakacje, będą chciały wrócić na dwa tygodnie do szkoły, by uczyć się języka angielskiego. Czy uda nam się zabezpieczyć na ten cel odpowiednie środki finansowe. Jednak wbrew naszym obawom obóz, który nazwaliśmy Amerykańską Letnią Szkołą Językową, okazał się ogromnym sukcesem.

Zarówno my, nauczyciele, organ prowadzący, a także nasi uczniowie i ich rodzice, byliśmy pod wrażeniem efektów, jakie dało to szkolenie.

W roku 2023 zorganizowaliśmy obóz po raz trzeci, tym razem z młodzieżą z Ukrainy. Dzieci mogły uczyć się języka angielskiego od jego rodzimych użytkowników, wykorzystując do tego najróżniejsze okoliczności. Zajęcia bardzo często odbywały się w plenerze, na boisku, w sali gastronomicznej, muzycznej czy plastycznej. Gry takie, jak baseball, Bingo czy nawet wspólne układanie puzzli, sprawiły, że uczniowie z Varaża i Miłakowa chętnie spędzali czas w szkole podczas wakacji. Nasi amerykańscy wolontariusze byli zawsze uśmiechnięci, gotowi do pracy i bardzo dobrze zorganizowani (wspólnie z amerykańską liderką tworzyliśmy harmonogram pracy na każdy tydzień, dzięki czemu nie było chaosu i każdy wiedział, za co jest odpowiedzialny). Poza tym, wszyscy byli świetnie przygotowani do zajęć, mieli też doskonały kontakt zarówno z naszymi uczniami jak i młodzieżą z Ukrainy.

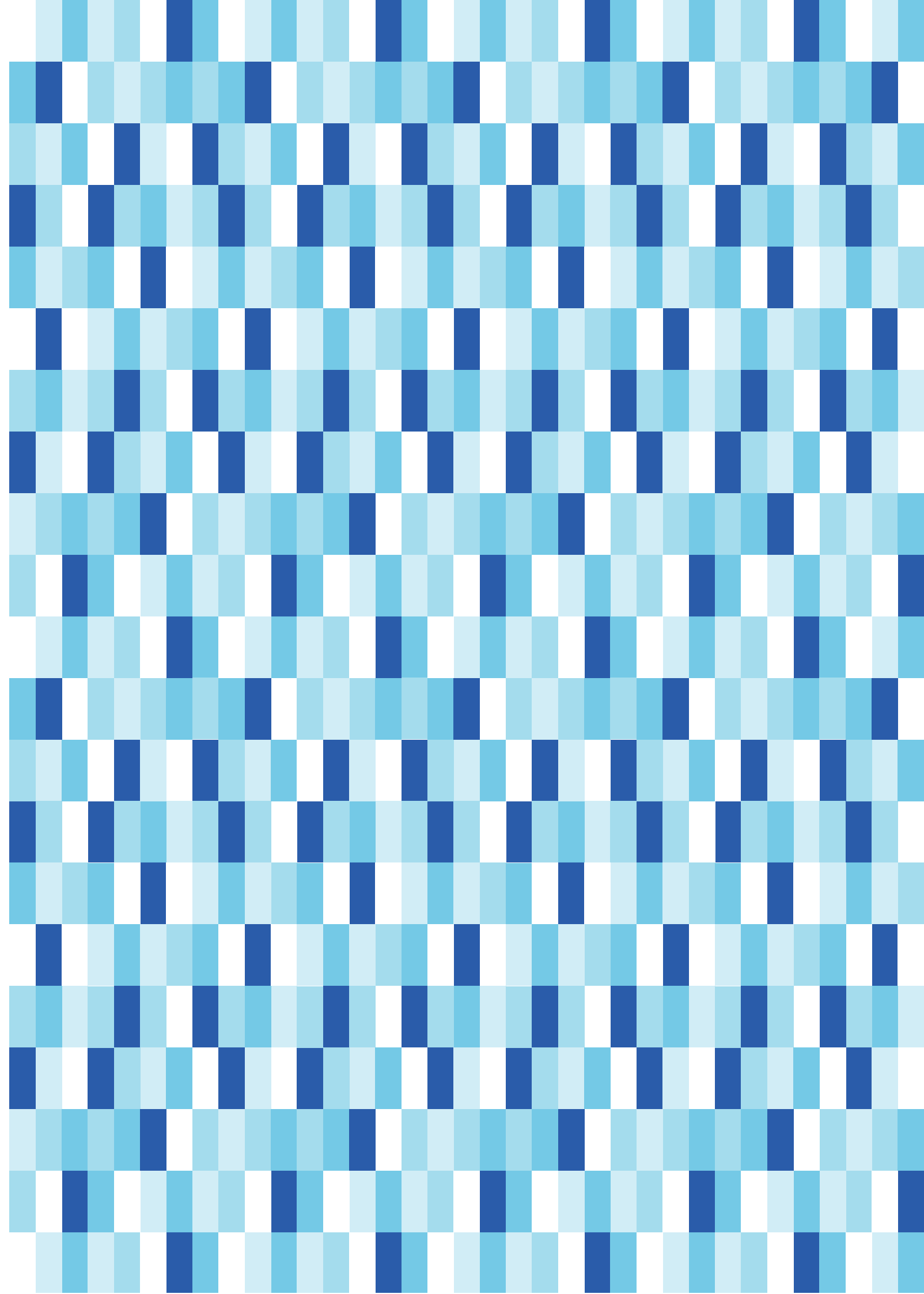
Zajęcia trwały do późnych godzin po-

łudniowych. Na koniec każdego dnia robiliśmy ewaluację, podczas której każdy uczeń mógł ocenić dany dzień, przyczepiając do tablicy uśmiechniętą buźkę lub pisząc, co mu się podobało. Ciekawym pomysłem było przygotowanie obchodów Dnia Niepodległości Stanów Zjednoczonych i Dnia Konstytucji Ukrainy. W czasie zajęć dzieci wykonywały ozdoby, plakaty i flagi danego kraju. Następnie wspólnie dekorowały boisko, a wieczorem podczas barbeque tańczyły belgijkę, poloneza, ukraińskie tańce ludowe, śpiewały karaoke lub słuchały koncertu bandurzystek. Świetnym pomysłem na wspólną integrację były też wycieczki do Gdańska, Malborka oraz wyjazdy rekreacyjne do kina, na basen, do parku linowego. Młodzież miała wtedy okazję ćwiczyć swoje umiejętności językowe w nieformalnych sytuacjach, mogła lepiej poznać swoich nauczycieli i się z nimi zaprzyjaźnić. Niektóre dzieci nadal kontaktują się z amerykańskimi wolontariuszami. Piszą do nich na Instagramie lub Messengerze o swoich sukcesach i radościach.

Również kadra polskich nauczycieli bardzo dużo zyskała obserwując pracę wolontariuszy. Edukatorzy poznali wiele ciekawych pomysłów aktywizacji uczniów poprzez różne gry językowe czy zajęcia teatralne, które cieszyły się dużym powodzeniem. Uważamy również, że organizacja wspomnianych obozów, przyczyniła się w ogromnej mierze do osiągnięcia przez naszych uczniów wysokich wyników na egzaminie ósmoklasisty z języka angielskiego w ubiegłym roku szkolnym. Młodzież biorąca aktywny udział w takich projektach, ma o wiele większe możliwości podniesienia poziomu znajomości języka angielskiego. Młodzi ludzie poszerzają horyzonty, stają się tolerancyjni, otwarci i kreatywni. Dowodem na potwierdzenie tej tezy są wyniki ankiety, którą przeprowadziliśmy wśród 35 naszych absolwentów we wrześniu 2023 roku. Wszyscy uważają, że udział w obozie Teaching English in Poland miał wpływ na ich osiągnięcia w zakresie nauki języka angielskiego i prawie wszyscy są zadowoleni ze swoich rezultatów. •

Joanna Romanik Absolwentka Filologii Angielskiej Uniwersytetu Gdańskiego. Od 20 lat pracuje w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Miłakowie ucząc języka angielskiego. Certyfikowany trener międzynarodowego programu Dreams & Teams, który pomaga kształtować kompetencje społeczne wśród młodzieży. Od 2019 roku koordynator obozów TEIP.

The Kosciuszko Foundation Inc.

Fundacja powstała w 1925 roku w Nowym Jorku. Od prawie stu lat udziela stypendiów młodzieży i naukowcom z Polski i USA. Prowadzi działalność informacyjną i popularyzatorską w zakresie dziejów kultury i nauki polskiej, organizując wystawy, koncerty i konkursy. Promuje polską sztukę za granicą. Upamiętnia postać Tadeusza Kościuszki – wybitnego generała, powstańca, przywódcy – polskiego emigranta w Ameryce.

Fundacja Kościuszkowska Polska

Fundacja działa od 2010 roku. Wspiera intelektualną, naukową i kulturową wymianę pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi. Organizuje wydarzenia kulturalne i współorganizuje wyjazdy naukowców i artystów na stypendia oraz przyjmuje studentów amerykańskich. Organizuje konkursy i uczestniczy w wyborze laureatów nagród The Kosciuszko Foundation dla wybitnych lekarzy (Nagroda Bohdana i Zygmunta Janczewskich) i naukowców (FamLab). Dba o naszą wspólną polsko-amerykańską historię. Flagowym programem jest Teaching English in Poland.

Dowiedz się więcej na:

www.thekf.org

facebook: @FKPoland, @thekf.org